

по-справжньому любити й цінувати свою культуру, багатьом українцям потрібно побачити, як цінують і люблять її ці іноземці».

Духовна (релігійна) українська музика в репертуарі хору “Achoriny” займає меншу частку. Це пов'язано передусім зі специфікою французького суспільства, де релігійне життя є особистою справою кожного. Крім того, серед хористів є атеїсти та представники різних релігій (не лише християни). Хор не супроводжує своїм співом богослужінь, але час від часу виконує твори духовної музики як артефакти історичного та культурного надбання (напр.: «Різдвяні ірмоси» А. Веделя, «Благовісти, душе моя, Господа» К. Стеценка). Водночас програми Різдвяних концертів хору складаються переважно з колядок і щедривок, а їх усі хористи співають з величезним задоволенням.

Після початку повномасштабного вторгнення військ агресора в Україну в 2022 р. хор “Achoriny” з перших днів активно долучився до прийому біженців, збору коштів і гуманітарної допомоги для України. Французькі хористи прийняли у себе багато жінок і дітей з України, які поповнили склад хору і тепер також беруть активну участь у його творчому житті та благодійних акціях на потреби України. Багато українок, які поповнили склад хору, є професійними музикантами. Вони збагатили звукову палітру концертів хору не лише вокальними, а й інструментальними тембрами (три скрипки, бандура, гітара, фортепіано), що дає можливість значно урізноманітнити репертуар. Для прикладу, у програмі концерту, який анонсовано 24 листопада 2024 р., зазначено 18 хорових і 3 інструментальних номери. Серед інших у цьому концерті прозвучать такі хорові твори: «Ой у лузі червона калина» (солісти: Зоряна Володимир і Патріція Крехель); «Ой гиля-гиля, гусоньки на став»; «Гей видно село»; «Спи, Тарасе» та «Верховино, світку ти наш» (соліст — Томукі Сугайя (студент з Японії)) та ін. Розпочне концертну програму «Запорізький марш» Є. Адамцевича, у якості інструментальної інтермедії прозвучить «Елегія» М. Скорика, а завершиться виступ всесвітньовідомим «Щедриком» М. Леонтовича та українським славнем.

Хорова культурна дипломатія, розпочата Олександром Кошицем, продовжена Мирославом Антоновичем, Василем Борисом і багатьма іншими українськими диригентами, є найбільш ефективним способом популяризації української культури та української національної ідеї у світі. Наша хорова спадщина незмінно викликає захоплення й зацікавлення людей різних культур не лише в стані пасивного слухання-споглядання, але й в процесі активної, доволі трудомісткої музично-виконавської творчості.

Ю. Воскобойнікова

**“MATINAS DO NATAL” ХОСЕ МАУРИЦІО НУНЕС ГАРСІЇ
ЯК ЗРАЗОК ДУХОВНОЇ ХОРОВОЇ КЛАСИКИ КІНЦЯ ХІХ СТ.**

Yu. Voskoboynikova

**“MATINAS DO NATAL” BY JOSÉ MAURICIO NUNES GARCÍA AS AN EXAMPLE
OF A SPIRITUAL CHORAL CLASSIC OF THE LATE XIX CENTURY**

Європейська хорова музика Віденського та «пост-Віденського» часів, безперечно, має багато властивостей, притаманних саме класичному стилю. І це не дивно, зважаючи на доволі активні культурні контакти між діячами цього періоду. Проте вражає діяльність композитора, чиє життя проходило далеко від Європи,

більше того — не було пов'язано з європейськими культурними процесами навіть освітою, адже Хосе Мауріціо Нунес Гарсія не був учнем європейських композиторів.

У сучасних енциклопедіях Хосе Гарсія згадується передусім як композитор, хоча він не отримав відповідної освіти. Цікавим є походження бразильця. Його тато й мама були народжені від рабинь, і, з огляду на відсутність записів про ім'я батька в церковних записах про хрещення, в обох випадках були народжені від господарів. Сам Хосе Мауріціо народився у вільній родині, був мулатом, щоправда, ця особливість зафіксована лише окремими портретами композитора.

Народжений у 1767 р., хлопець рано втратив батька. Мати виховувала його разом з тіткою, яка й помітила музичне обдарування дитини. Затягнувши пояси, жінки намагалися заробити грошей на навчання Хосе. Так, він був прилаштований до Сальвадора Хосе де Алмейду е Фарія, у якого отримав початкову музичну освіту.

Із часом хлопець почав співати в хорі місцевого собору, маючи гарне сопрано та дуже гостру музичну пам'ять. У 12 років він вже викладав музику місцевим заможним жінкам, а оскільки ніколи не мав власного клавесину, відпрацьовував техніку прямо під час занять. Пізніше він опанував гру на органі, бразильській металевій гітарі та інших інструментах.

У 1792 р. Хосе Мауріціо був висвячений у священника. У 1807 р. португальський принц-регент Іоанн, який приїхав в Бразилію, рятуючись від війни з французами, почув гру Гарсії та призначив його капелмейстером королівської каплиці. Із цією діяльністю він залишиться пов'язаним майже до своєї смерті.

За час творчої діяльності Хосе Мауріціо Нунес Гарсія написав понад 400 творів, 240 з яких збереглися понині. Серед них багато літаній, гімнів, мес, антифонів, псалмів, мотетів, градуалів, всенічних, різноманітних заупокійних співів, а також декілька світських творів, включно з симфонією та оперою.

“*Matinas do Natal*” — різдвяна вечірня, написана у 1799 р. для голосів й органа та оркестрована у 1801 р. для камерного складу симфонічного оркестру. Складається з 8 частин та повністю виконана у вишуканому стилі, причому звучання хорової партитури нагадує не лише духовні твори віденських класиків, але й духовні твори Дмитра Бортнянського. Хорова фактура настільки різноманітна та самодостатня, що цілком спроможна звучати без супроводу, нагадуючи кращі твори українських класиків кінця ХІХ — початку ХХ століть.

Характерними особливостями структури кожної частини “*Matinas do Natal*” є контрастні зіставлення епізодів, які, слідуючи за текстом, відбивають всі нюанси його емоційно-релігійного змісту. Притаманні віденським класикам зміни темпу, метроритму, тональні зіставлення реалізовані паралельно з використанням фактурних змін, характерних для українського духовного класичного концерту, щоправда, у більш композиційно стислому викладенні. Якщо, приміром, концерти Д. Бортнянського, М. Березовського та А. Веделя мають доволі розлогі частини, сповнені внутрішньої драматургії та побудовані з використанням засобів розробки музичного матеріалу, то у Хосе Гарсії характер епізодів, імовірно, нагадує експонування різних образів без їхнього подальшого розвитку. Проте сама хорова фактура, за виключенням відсутності розвинутої поліфонії, дуже нагадує роботи українських класиків своїм розумінням голосових можливостей хору, вдалим поєднанням сольних та туттійних епізодів, а також тембровою майстерністю та вишуканим мелодизмом.

Оскільки біографія Хосе Мауріціо Нунес Гарсія є недостатньо дослідженою, варто більш докладно дослідити помічені особливості хорового письма на предмет знайомства композитора з творчістю класиків української духовної музики. Зважаючи на щільні контакти з португальським королівським двором, цілком ймовірно, що Хосе Гарсія мав доступ до європейських нотних матеріалів та був ознайомлений з творчістю Бортнянського, який свої найяскравіші хорові концерти написав у 1790–1797 рр., тобто за декілька років до створення “*Matinas do Natal*”.

Є. Московка, М. Лобач

ВІДРОДЖЕННЯ ВІТЧИЗНЯНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНОМУ ХОРІ «КАЛИНА» ІМЕНІ ГРИГОРІЯ ЛЕВЧЕНКА

Ye. Moskovka, M. Lobach

THE REVIVAL OF NATIVE ART IN THE HRYHORII LEVCHENKO UKRAINIAN FOLK CHOIR “KALYNA”

Українські митці та діячі культури покликані розвивати й примножувати, захищати й зберігати, відроджувати та популяризувати унікальну вітчизняну культуру, яка неповторною зіркою яскравіє на вишуканому небосхилі світових надбань людства. Еколого-культурологічна місія (Ю. Гринь, Р. Чорний) митців і мистецьких колективів актуалізується в трагічних умовах війни як потужний чинник гуманізації соціокультурного простору України.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (далі — ПНПУ імені В. Г. Короленка) упродовж 120 років свого існування був осередком української культури. Згадаємо деяких митців, учених, етнографів і фольклористів із світовим ім'ям, які працювали в навчальному закладі, як-от: В. Верховинець, Р. Кириченко, В. Оголевець, Ф. Попадич, М. Фісун, В. Щепотьєв та ін. (побіжно зауважимо, що до скарбниці вітчизняної музичної культури, за словником В. Щепотьєва (1880–1937 рр.), увійшли понад 400 полтавців). В університеті діяли / діють найрізноманітніші студентські мистецькі колективи — академічні та народні хори, духові й народні оркестри, вокальні та інструментальні ансамблі різних напрямів (академічні, фольклорні, естрадні) і складів, навіть оперна студія, яка виступала на сцені не лише університету, а й Полтавського обласного театру імені Миколи Гоголя з операми корифеїв української культури — М. Лисенка «Наталка-Полтавка» та С. Гулака-Артемовського «Запорожець за Дунаєм».

З-поміж славних краян варто назвати відомого хормейстера, фольклориста, композитора, педагога, заслуженого діяча мистецтв України, засновника й незмінного керівника українського народного хору «Калина» з 1979 р., фундатора й керманіча кафедри музики ПНПУ імені В. Г. Короленка, професора Григорія Семеновича Левченка (1933–2022 рр.). Митець із своїм унікальним колективом пропагував українську народну пісню не тільки в Полтаві та на Полтавщині, але й у різних містах України та зарубіжних країнах (Австрія, Бельгія, Болгарія, Італія, Німеччина, Польща, Туреччина, Франція, Швейцарія, Швеція). Репертуар «Калини» записано на компакт-дисках у професійних студіях звукозапису Швейцарії та Німеччини. І нині аудіозаписи знаного в Європі хорового колективу звучать у найрізноманітніших заходах на підтримку України, застосовуються в музичному оформленні репортажів, програм, фільмів і театральних вистав, у домівках